

בס"ד

Rosh Chodesh Bentching:

Shabbos Mevorchim Will Never Be The Same

Thursday Night Live

Congregation Ohr Torah

Thursday 3/28/19

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּחַדֵּשׁ
עָלֵינוּ אֶת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וְלְבִרְכָה. וְתִתֵּן לָנוּ
חַיִּים אַרוּכִים, חַיִּים שֶׁל שְׁלוֹם, חַיִּים שֶׁל טוֹבָה, חַיִּים שֶׁל בְּרָכָה,
חַיִּים שֶׁל פְּרֻנְסָה, חַיִּים שֶׁל חֲלוּץ עֲצֻמוֹת, חַיִּים שֵׁישׁ בָּהֶם יִרְאֵת
שָׁמַיִם וְיִרְאֵת חֹטָא, חַיִּים שֶׁאֵין בָּהֶם בּוֹשָׁה וְכִלְמָה, חַיִּים שֶׁל
עֶשֶׂר וְכָבוֹד, חַיִּים שֶׁתֵּהָא בָּנוּ אֶהְבֵּת תּוֹרָה וְיִרְאֵת שָׁמַיִם, חַיִּים
שֶׁיִּמְלֵא יְהוָה מִשְׁאֲלוֹת לְבַנּוּ לְטוֹבָה. אָמֵן, סְלָה.

Where does this paragraph/תפלה come from?

(1) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף טז עמוד ב

רבי אלעזר בתר דמסיים צלותיה אמר הכי: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשכן בפורינו אהבה ואחווה ושלום וריעות, ותרבה גבולנו בתלמידים, ותצליח סופנו אחרית ותקוה, ותשים חלקנו בגן עדן... רבי יוחנן בתר דמסיים צלותיה אמר הכי: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתציץ בבשתנו ותביט ברעתנו ותתלבש ברחמיך ותתכסה בעוזך ותתעטף בחסידותך ותתאזר בחנינותך ותבא לפניך מדת טובך וענותנותך. רבי זירא בתר דמסיים צלותיה אמר הכי: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שלא נחטא ולא נבוש ולא נכלם מאבותינו. רבי חייא בתר דמצלי אמר הכי: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא תורתך אומנותנו, ואל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו. רב בתר צלותיה אמר הכי: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתתן לנו חיים ארוכים, חיים של שלום, חיים של טובה, חיים של ברכה, חיים של פרנסה, חיים של חלוץ עצמות, חיים שיש בהם יראת חטא, חיים שאין בהם בושה וכלימה, חיים של עושר וכבוד, חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים, חיים שתמלא לנו את כל משאלות לבנו לטובה...מר בריה דרבינא כי הוה מסיים צלותיה אמר הכי: אלהי, נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה...

(2) צל"ח מסכת ברכות דף טז:

שם ר' אלעזר בתר דמצלי וכו'. הנה כל הני תנאי ואמוראי שהיו רגילים להיות אומרים בקשות ותחנונים אחר התפלה, היה כוונתן למה שהזכירו [לקמן כ"ח ע"ב] שלא יעשה האדם תפלתו קבע אלא רחמים ותחנונים, וכל תפלת י"ח כיון שכבר קבעו לנו אנשי כנסת הגדולה הרי הם חוב עלינו ואין היכר בזה שאנחנו מתכוונים לרחמים ותחנונים אלא כמו פורע חובו, ולכן קיימו דבר זה ברחמים ותחנונים שביקשו אחר סיום התפלה שסדרו לנו אנשי כנה"ג הוסיפו כל אחד משלהם

Why are we asking for ברכה and טובה if we already asked for ולברכה? Doesn't it seem repetitious?!

3 פירוש דובר שלום בספר אוצר התפלות עמ' שא

החיים כמאחז"ל קוצ מאוד זה סממ. ופך צמין הכרכה מציט ברכת אבליס. לכן חוצר ומבאל חיים של טובה ולא מות של טובה. וכן חיים של ברכה. ולא אכל של ברכה: חיים של חלון עולמות. בגמ' אמרי' ועלמותך יחליץ זה המעולה שבכרכה זכוי גרמי. וטוט הספך ע"פ מה שבארנו צמיטי המדות שהעולמות הנה מוסדות הגוף. ומודעת שכל עמן כל זמן שהיטוד בחוצר ואלו אף שנחרכ ונהרס צניט צנקל לחצר ולצמיט. אך כשהיטוד נהרס ונחרכ אז אפס חקוס. זה שמבקשים אף אם נגזר על האדם איזה מחלה ומרכן גופו. עכ"ז יחיה חיים של חלון עולמות. שהעולמות שהם מוסדי

שתחדש פליט את החדש הזה לטובה ולברכה ומתן לטו וכו' חיים של טובה חיים של ברכה. לכאורה הוא כפל ענין לטובה ולברכה ומוצר וטופל חיים של טובה חיים של ברכה. ובגמ' ליטא רק מתן לטו חיים ארוכים וכו'. אך הטונה שהשפעת הטובה והברכה בזה בשתי פנים. ע"פ המערכה וע"פ ההשגחה אלהית. זהו שאנו מבקשים על שניהם יחד. שתחדש פליט את החדש הזה לטובה ולברכה. שהמערכה המתחדשת צפת מולד הלכנה מתחדש פליט לטובה ולברכה. וגם מלד השגחתך מתן פליט חייב של טובה חיים של ברכה. וימתן עוד לפי ענין הטובה אפשר להיות גם צעפר

What's the difference between יראת שמים and יראת חטא?

4 אוצר התפלות

יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם תדעו כשאדם חוטא אומר שלא יראני אדם: ויראת חטא, פירש הגאון ר' אליהו די וידאש בספר ראשית חכמה פרק י"ד משער היראה שהחטא הוא נבזה ונמאס. בעיניו כמו לבלוך וקיא צואה וירא לחטוא לבל ישנף החטא את נשמתו הנקיה, כאדם הלובש מעיל הפארה מונע את רגליו מלכת במקומות הלכלוך, ומונע את ידיו מעבוד עבודות נמאסות כדי שלא ישנף את מעילו. — ומה שמסיימים

לפי שנזכרו לבסוף. ופירוש יראת שמים היראה לַחַטָּא מפני הבושה שהאדם בוש מהקב"ה הממלא את כל העולם כלו ורואה במעשיו המגונים, כמו שהוא בוש לחטוא בפני בני אדם הרואים במעשיו אע"פ שאינו ירא מפניהם שמא יענשוהו. ולפיכך אמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו (ברכות כ"ח ב')

Why do we repeat (ask a second time) our request for יראת שמים? 3 Explanations

5 אוצר התפלות

יראת שמים ויראת חטא. בש"ס כתבי יד מינכען משנת ק"ג שהו"ל הרב רנ"ר בדקדוקי סופרים ליתנהו לתיבות יראת שמים במקום זה לפי שנזכרו לבסוף. ופירוש יראת שמים היראה

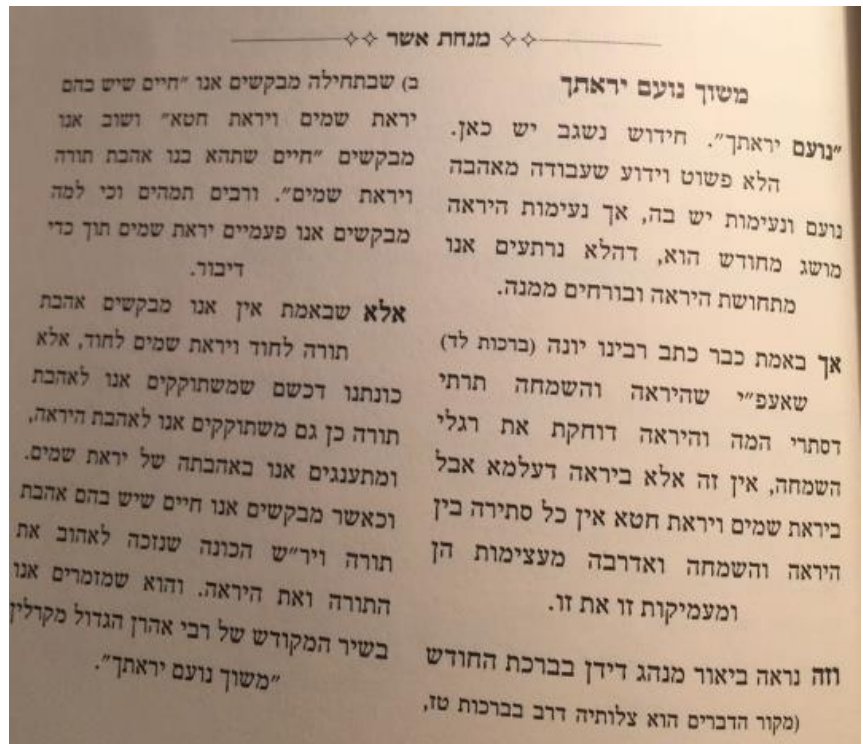
6) הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ברכות דף טז עמוד ב

והעולם מפרש בזה, שאחר שהאדם בא לידי עשירות צריך לבקש מחדש על יראת שמים שלו

7) ברכת אהרן

אהבת תורה. והוסיף עוד לוונר חיים ט"ס זכה
אהבת תורה ויראת שמים כי תורה זלי יראת שמים
זונה כחשבה היא עיין שנה ל"א ע"כ כל אדם ט"ס
זו תורה ואין זו י"ט דומה לגזר שנקרו לו ונפתחות
הפנימיות ונפתחות החלוקיות לח נקרו לו זכי עייל
עיי"ט ועיין יונא ע"כ לוי להם לטובאיהם של ת"ח
שעוסקין בתורה ואין זמן י"ט וכאלה רבות עוד.

8) ספר מנחת אשר על זמירות שבת

If we already ask for עושר של עושר what does חיים של פרנסה mean?

9) הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ברכות דף טז עמוד ב

חיים של עושר. אע"פ שביקש מקודם על פרנסתו, עדיין גבי עשירות אמרין (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר
השמח בחלקו

Do we even want עושר וכבוד? Isn't כבוד bad? Are we so certain that עשירות would be good for us?

10) עין אליהו מאת הר' אליהו שיק

חיים של עושר וכבוד חיים שתהא בנו
אהבת תורה ויראת שמים. לדעתי כי השני
בקשות הללו המה מצומדים זה לזה כי באמת
החיוב הוא מאוד שירחק האדם מן הכבוד
ובאמת מצינו ג"כ ברב (כסנהדרין דף ד' ע"ב) רב כי
הוי חזי אמבוהא אבתרי' הוי אמר (איוב כ', ד'):
אם יעלה לשמים שיאו וכו' כגללו לנצח יאבד
וכו' אלמא שהי' מרוחק מאוד מן הכבוד. ומה
שביקש עושר וכבוד כדי שע"י זה ישיג אהבת
התורה שיראו איך שכ"כ יקרו האנשים
שמקורבים לתורה ומחמת זה תהי' אהבת התורה
ולזה ביקש חיים של עושר וכבוד והעיקר

הבקשה הוא שמבקש עושר וכבוד כדי שתהי'
בנו אהבת התורה וכמאמרם (ביומא פו.). ואהבת
כו' אהבהו על הבריות.

What do we mean when we ask Hashem to fill our requests "for the good"?

11) הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ברכות דף טז עמוד ב

מה שאמר שיהיו בקשותיו "לטובה", היינו משום שפעמים מבקש אדם בתפילתו על דברים הנראים לו לאדם
שטובה הוא לו, אלא שבאמת אינו אלא רעה עבורו, ולכן מבקש מיודע תעלומות שימלא המשאלות רק אם
הם לטובה ולא חלילה אם לרעה הם

12) רש"ש מסכת ברכות דף טז עמוד ב

שם שתמלא לנו את כל משאלות לבנו לטובה. נראה משום דיש דבר אשר יתדמה להאדם שהוא טובתו
ובאמת היא לרעתו וכמו שאמר המלך החכם יש דרך ישר לפני איש ואחריתה ד"מ...לכן אמר כאן לטובה
ר"ל אשר ידעת שהיא לטובה מוחלטת

Opposition to saying the רצון יהי

13) תלמוד ירושלמי מסכת שבת פרק טו

תני אסור לתבוע צרכיו בשבת. ר' זעירא שאל רבי חייא בר בא מהו מימר רעינו פרנסינו. א"ל טופוס ברכות כך הן

14) קרבן העדה

אסור לתבוע צרכיו בשבת. לפי שמכלל עונג שבת הוא שיחשוב האדם כאילו כל מלאכתו עשוי והשואל צרכיו הוא מראה בהיפך וגם מביא דאגה בלבו

15) ערוך השולחן אורח חיים סימן תיז סעיף ט

אך מה שאומרים יהי רצון מקודם תמיהני היאך מותר להתפלל בשבת תפלה חדשה מה שאינה בטופס ברכות אלא תפלה בפ"ע ומבקשים על פרנסה ושאר צרכים ואיך מותר בשבת ותפלה זו הוא תפלת רב בכל השנה בברכות [ט"ז]: והתחלתה שתתן לנו חיים ארוכים ובכאן הוסיפו בתחלתו שתחדש עלינו החדש הזה לטובה ולברכה ולכן יש בסידורים בסופו בזכות תפלת רב אבל זהו דברי בורות מה שייך בזכות תפלת רב ונראה שהמדפיסים טעו בזה שהמציין ציין שזהו תפלת רב ולא ידענו הכוונה והוסיפו תיבת בזכות אבל מ"מ מי התיר לנו לקבוע תפלה חדשה בשבת ואי איישר חילי אבטלינה אך קשה לשנות המנהג וצע"ג

16) תשובות והנהגות כרך ג סימן צה

ושמעתי שהגר"ח מבריסק זצ"ל תמה על נוסח היה"ר שאומרים לפני ברכת החודש, שמברכין לפרנסה או עושר וכבוד או חילוץ עצמות, והלוא אסור לשאול צרכיו בשבת, ומדינא ראוי לו לחשוב שכל מלאכתו וצרכיו עשויין ולא חסר לו מאומה, רק מעין עולם הבא...וכן הגר"א זצ"ל לא היה ניחא ליה לומר בברהמ"ז בשבת "הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד" שהיא בקשה לעשיית צרכיו, וכן שמעתי מהגאון מקריניק הרב מישקובסקי זצ"ל שאביו הצדיק רבי ליב סטאוויסקער השמיט מבהמ"ז הבקשות בשבת, וצ"ע בכל אלו. והחזו"א זצ"ל ביחדשהו כו' אמר הנוסח הקצר, ולא אמר כל הבקשות של פרנסה וכלכלה כנוסח שלנו

17) סדור הגר"א

ברכת החודש

בשבת שלפני ר"ח מרחשון המולד, הקהל עומד והחזן לוקח הס"ת בידיו ואומר:

מי שעשה נסים לאבותינו, ונאל אותם מעבדות לחרות, הוא ינאל אותנו בקרוב, ויקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ, חברים כל ישראל, ונאמר אמן.

ראש חודש פלוני ביום פלוני

יחדשנו הקדוש ברוך הוא עלינו ועל כל עמו בית ישראל, לחיים ולשלום, לששון ולשמחה, לישועה ולנחמה, ונאמר אמן.

הזכרת נשמות

ברכת החודש
מקום לנסות וכן כהו"ל יסוד מברכות החדש

מי שעשה נסים לאבותינו, ונאל אותם מעבדות לחרות, הוא ינאל אותנו בקרוב, ויקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ, חברים כל ישראל, ונאמר אמן:

ראש חודש פלוני ביום פלוני

יחדשנו הקדוש ברוך הוא עלינו, ועל כל עמו בית ישראל, לחיים ולשלום, לששון ולשמחה, לישועה ולנחמה, ונאמר אמן: אשר

אל יחמיט פטרם מל מל וכו' וממנו יסודם וכו' ופסוק פסוק פסוק פסוק

אב תתקיים שוכן קרובים, גרתיקו העצומים, הוא יפקוד ברקמים, תתקיים ותישירם ותקומים.

18) סדור אזור אליהו [להגר"א]

מי שעשה. בסידורים מאוחרים (רוו"ה) החלו להוסיף לפני ברכת החודש את תפילת רב (ברכות ט"ז ב') "יה"ר מלפניך וכו' שתחדש עלינו וכו' " אבל בכל ס"י עד למאוחרים שבהם (סידור מגיד צדק – שקלאוו תקמ"ח) ליתא. מקור ההוספה אינו ברור. ומצאנוה לראשונה בסידור קארלסרוא תקס"ה שמביא הרבה תחינות מחודשות ואחריו בסידורי רוו"ה, ולדעת הגר"א פשיטא שדינה כדן בקשות שאין לאומרן בשבת, וע"י ערה"ש תי"ז ט" שגם כ"כ, וש"ר שכך נכתב גם בלוח מנהגי התפילה שבקלויז הגר"א. בקרוב. כ"ה

19) סדור התם סופר

ח ת ב

בברכת החודש לא אמרו התפלה שאומרים במדינתנו היינו צלותא דרב רק מי שעשה נסים והקפיד בזה שיאמרו הוא ינאל אותנו בקרוב (דלא כמנהגים שהביא הבאה"ס בסי' תי"ז שא"א בקרוב. כדי שלא יהי רק כ"א תיבות כמנין השם אה"י) ואמר כי זה עיקר התפלה שהגאולה עצמה א"צ לתפילתנו שכבר מובטחים אנו עלי מהשי"ת. (לקחב"ח).

Reconciling our minhag to say it

20) שו"ת נשמת חיים סימן כג

וע"ד אשר שאל, היאך מצלינן בשבת שמברכין החודש על חיים של פרנסה, לפלא שלא שאל גם על נוסח מי שברך שאומרים בכל שבת אחר יקום פורקן, דמצלינן וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם, וגם על נוסח בריך שמי' שאומרי' בהוצאת ס"ת דמצלינן יהא רעוא קדמך דתוריק לך חייך בטיבותא

אבל כבר כתבו האחרונים ליישב מנהג ישראל, שלא אסרו לתבוע צרכיו בשבת, אלא ביחיד העושה לעצמו תפלה מיוחדת על איזה מקרה, הנחוצה לו באותה שעה לפרנסה או לרפואה וכדומה, אבל נוסח תפלה הקבוע לכולם בשוה בנוסחא אחת, אין קפידא בזה, וגם זה נכלל בלשון הירושלמי טופס ברכות כך הוא

21) תשובות והנהגות כרך ג סימן צה

ונראה שכל מה שאין לבקש בשבת היינו דוקא כשמבקש על איזה חולה פלוני או צרה מיוחדת, וכן בראש השנה שכולם בצרה, אבל כשמבקשים מהקב"ה בדרך תפלה הקבועה לרבים, שישפיע לישראל חיים טובים אין בזה איסור, וכעין זה אמרו בירושלמי שטופס ברכה כך הוא, והיינו שלא ניכר בזה שחסר לו בשבת. וכן משמע בברכות (כא א) שבעצם היה ראוי להתפלל את כל הי"ח ברכות בשבת רק לא אטרחוהו רבנן מפני כבוד שבת, שהאריכות בבקשה על צרכים אלו היא שלא בזמנה, ולא נאמר הטעם משום שאסור לשאול צרכיו, שכה"ג שאינו שואל צרכיו אלא רק מבקש השפעת טובות רוחניים וגשמיים לא נקרא צרכיו בשבת, וכה"ג לא אסרינן, שזהו בכלל דברי הירושלמי שטופס ברכה כך הוא, ומה"ט אומרים בברהמ"ז "רענו זוננו פרנסנו וכלכלנו וכו'", ומיהו מפני כבוד שבת יש למנוע להתפלל בשבת תפלות לצרכיו, אבל כשמערכו בתוך צרכי עם ישראל נהגו להתיר, ולכן אף שבסידור האריז"ל (ובעל התניא זצ"ל) השמיטו היהי רצון בשבת מברכין מהאי טעמא, נראה שאנן בדידן ולא חיישינן וא"ש

Why do some say רב בזכות תפלת רבים or בזכות תפלת רב

22) ערוך השולחן אורח חיים סימן תיז סעיף ט

ואיך מותר בשבת ותפלה זו הוא תפלת רב בכל השנה בברכות [ט"ז:]: והתחלתה שתתן לנו חיים ארוכים ובכאן הוסיפו בתחלתו שתחדש עלינו החדש הזה לטובה ולברכה ולכן יש בסידורים בסופו בזכות תפלת רב אבל זהו דברי בורות מה שייך בזכות תפלת רב

נמאסות כדי שלא ישנף את מעילו. — ומה שמסיימים בסדורים אחרים בזכות תפלת רב לפי שרב חבר את התפלה הזאת, אינו נכון כלל, לפי שהקדוש ברוך הוא איננו מקבל את התפלה

בזכות מחברה כי אם בזכותו של המתפלל עצמו אם הכין את לבו כראוי בשעה שהיה מתפלל, ולפיכך אין אנו מסיימין בשמונה עשרה בזכות תפלת אנשי כנסת הגדולה, ובתפלת אלהי נצור בזכות תפלת מר בריה דרבינא, ובמלכות זכרונות ושופרות שרב חבר נוסח תפלותיהם אין אנו מסיימין בזכות תפלת רב. ואחרים החליפו תפלת רב בתפלת רבים, וגם זה אינו נכון כלל, דאם כן היה לנו לסיים בכל תפלות הרבים כך. ויש משערים שאחד הסופרים כתב בצד התפלה הזאת את התיבות „ברכות תפלת רב" וכונתו היתה לציין מקום התפלה במס' ברכות ושם המחבר שהוא רב, ואח"כ נתחלף להמדפיס האות רי"ש באות זי"ן עד שיצאה ההוספה הזאת ונכנסה בפנים:

ונראה שהמדפיסים טעו בזה שהמציין ציין שזהו תפלת רב ולא ידענו הכוונה והוסיפו חיבת בזכות

יהליו (ישעי' נ"ה י"א). (ד) ונקלח סדורים מסיים בזכות תפלת רב (רביס), רב ע"ש מתקן התפלה, או רביס, מטעם שבגבית אכור להתפלל על זרכיו ועל זרכי הכלל מותר גם בשבת, ולזה הוסיפו לומר בזכות תפלת רביס. (ה) תפלה זו במקום קדוש החודש שהיו מלפנים הסנהדרין מקדשין אותו והיו אומרים

Why are we doing this החודש? What is it?

26 מחזור ויטרי סימן קצ

ואם חל ראש חדש בשבת הבאה מכריז החזן ומודיע לרבים יום קביעותו מפני תקנת המועדות ותקנת תפילת המוספים והלל ולבטל בהם הנשים ממלאכה. ואו': מי שעשה ניסים לאבותינו וגאל אותם מעבדות לחירות יגאלינו ויקבץ נידוחינו מארבע כנפות כל הארץ חבירים כל ישר' לירושלם עיר הקודש ונאמר אמן

27 סדור הגר"א

תפלת רבינו. ה) תפלה זו במקום קדוש החודש שהיו מלפניו הסנהדרין מקדשין אותו והיו אומרים נרות ושירות ושבתות, כיוצא ממש' סופרים פרק י"ט הלכה ט'.

28 ספר שבלי הלקט ענין ראש חודש סימן קע

דין הכרזת החזן ר"ח בליל הכנסתו למה נהגו לעשות כן

מה שנהגו בליל הכנסת ראש חדש בתפלת ערבית קודם תפלת לחש שהחזן מכריז ראש חדש והצבור עונין לששון ולשמחה לא משום קידוש החודש נהגו כך שהרי אין קידוש החודש אלא ביום אלא כדי שיהא אדם זכור להתפלל יעלה ויבוא ועוד מפני הנשים להיות זריזות להפסיק מלאכתן וכך מה שמכריזין אותו בשבת שלפני ראש חודש אינו זכר לקידוש החודש שהרי אין מקדשין ראש חדש אלא בזמנו אלא להשמיע לעם שבבית הכנסת יום קביעת החודש כדי שיודע לכל אדם. לפי שבימות החול פעמים בני אדם טרודין במלאכתן ואין באין לבית הכנסת והדבר משתקע ביניהו כן כתב אחי ר' בנימין נר"ו

29 ראבי"ה חלק ב - מסכת ראש השנה סימן תקל

וידבר ה' אל משה [וגו'] מועדי ה' אשר תקראו וגו' מכאן שראש (אב) בית דין אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש. מכאן נהגו שמברכין בבית הכנסת ומכריזין על החודש מי שעשה נסים וכו' ראש חדש ביום פלוני וכו'

30 מגן אברהם סימן תיז

וכתוב בספר יראים דאין זה קידוש בית דין אלא שמודיעים להעולם מתי ר"ח עכ"ל ומ"מ נהגו לעמוד בשעת אמיר' ר"ח ביום פלוני דוגמת קידוש החודש שהי' מעומד

31 ערוך השולחן אורח חיים סימן תיז סעי' ו-ח

מצות עשה מן התורה על ב"ד הגודל שהם הסנהדרין שהיתה בירושלים בזמן הבית לקדש חדשים ושנים ולחשוב ע"פ חכמת המזלות אם אפשר שתתראה הלבנה היום אם לאו ולקבל עדות החדש שנאמר החדש

הזה לכם ראש חדשים... וזהו הכל בזמן שעדיין היתה סנהדרין וחכמים סמוכים בארץ ישראל ועכשיו אנו סומכין על החשבונות מלוחות השנים דהלל הנשיא נכד נכדו של רבינו הקדוש כשראה הפיזור הגדול של בני ישראל שנתפזרנו בארבע כנפות הארץ וביטול הסנהדרין והסמיכות עמד הוא ובית דינו הגדול וחישובו החדשים והשנים ע"פ דיני התורה וחכמת המזלות וקידשו החדשים עד סוף העולם ולזכרון זה אנו עומדים ומברכים את החדש ר"ח פלוני ביום פלוני... ולכן מנהיגנו לעמוד בעת שמברכין החדש דוגמת קידוש החדש שהיה מעומד ונראה דלכן המנהג לידע המולד בעת שמברכין החדש דהבית דין כשקידשו פשיטא שבלא ידיעת המולד לא היו מקדשין ומה שנוהגין זה בשבת שקודם ר"ח משום דאיכא רוב עם להודיע לכל אימתי ר"ח וסייג לזה מצאתי בירושלמי סנהדרין [פ"ה ה"ג] על משנה דזה ידע בעיבורו של חדש וזה לא ידע אומר שם א"ר יוסה כגון אנא דמן יומא לא צלית מוספא מן דלא ידע אימת ירחא ופי' המפרש דאמוסף ר"ח קאי

Standing with the Torah

(32) ספר נפש הרב עמוד מח

ויסוד ענין המסורה גדרו – קישור הדורות אהדדי, ליצור צירוף והמשכיות ביניהם – בצירוף הרבה דורות אהדדי,¹⁷ וזו היתה הנקודה המיוחדת שהיתה אצל יעקב אבינו, מה שלא מצינו אותה לא אצל אברהם ולא אצל יצחק, שלאחר שירד למצרים למד תורה עם נכדיו, ומאמרו של יעקב – אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי [והיא בחינה של בני בנינים הם כבנים], רומז לזה שהיתה לו שייכות ישירה עם נכדיו, מה שלא מצינו כיוצא בזה לא אצל אברהם אבינו, ולא אצל יצחק. ואשר לפיכך הוא דנקרא בכמה מקומות במדרשים, ואפילו בפסוקים, יעקב הזקן, כלומר – הסבא, שהצליח ליצור קשר שכזה בדילוג הדורות. ונראה, שלפיכך הוא שנקרא כלל ישראל בשם בית יעקב, או עם ישראל, על שמו של יעקב אבינו, ולא מצינו שיהיו נקראים עם אברהם, או עם יצחק, כי עיקרו של כלל ישראל הוא זה שהם עם של מסורה, ועיקרה של המסורה הוא הענין הזה של צירוף הדורות ודילוג הדורות, ונקודה זו לא מצינו אותה אלא אצל יעקב אבינו, וכאמור.

והמשך כל הדורות וצירופם אהדדי היינו ע"י התורה (ע"י בסי' על התשובה, עמי צח.) ונראה דמה"ט נהגו שהש"ץ אוהז את הס"ת בידו בשעה שמקדשים את החדש, ואומר – חברים כל ישראל. כלומר, קביעות הלוח היא חובתה של כלל ישראל. ובזמן הסנהדרין, היו הם המייצגים את הכלל, ועושים את הקביעות בעדם. ועכשיו שאין סנהדרין, חזרה מצוה זו להכלל כולו. (ע"י מזה בקונטרס קה"ח לרבנו, בקובץ חידושיי.) ולכן מצהיר החזן – חברים כל ישראל, שכולנו מצורפים יחד להוות כלל ישראל, לשם קביעות זו של הלוח. ולכן נהגו שהחזן אוהז את ספר התורה בידו באותה שעה, שהוא הוא המאחד והמצרף להכלל ישראל ביחד.

33) סדור תפלת משה מאת הגר"ח קנייבסקי

ברכת החודש.

מה שנוהגין לאחוז הס"ת בעת ברכת החודש, אולי כי כשהיו מעברין את השנה מוציאים ס"ת, כמו שאיתא בפרקי דרבי אליעזר פרק ח'.

Why do we call out the Molad?

34) ספר שער הכולל עמ' סט

(ז) נכון לידע המולד. י"ל שהוא עפ"י שנמצא במס' סופרים פרק י"ט הלכה ט' אשר בזמן שהיו מקדשין החדש ע"פ עדות ראיות מולד הלבנה היו מברכין על הכוס ועוד נוסח ברכה בשם ומלכות בפתיחה וחתימה והיו עושין סעודה (עיין ירושלמי פ"ק דשבת הל' א' סנהדרין פרק בן סורר הל' ב') והיו מתפללין על הצלחת החדש עיי"ש הנוסח באריכות. לכן גם עתה שעושין דוגמתו בשבת שלפניו נכון לידע המולד בעת ההיא. וב-

35) סדור רבנו

והרי ביאור על דרך העבודה מכ"ק אדמו"ר הרשב"ב נ"ע (ספר השיחות תרצ"ז, ע' 204):
דער רבי – דער טאטע – האט אמאל געזאגט בדרך צחות (כי יש עניני תורה שהוא קדש, ויש שיחות שהם קודש קדשים, ויש ענין בדרך צחות) על האמור "נכון לדעת המולד קודם שמברכין החודש", שקודם שמקדשין חידוש ענין בעבודה (שזהו ענין "מברכין", על דרך "הוא יברך את הזבח" דשמואל (שמואל"א ט, יג), שפירושו "יקדש") נכון לידע המולד, אויף וואס מיאזו געבארן געווארן.

The order of the things that we ask for

36) ספר אוצר התפלות

הגם . הוא יגאל אותנו וכו' : יגאל אותנו בקרוב ויקבץ
נדחינו מארצנו כנפות הארץ. בארנו במק"ח שסדר הגאולה
היא בתחלה להסיר עול משעבדיהם . ואח"כ לקבץ הנדחים
סיהיו במקום אחד , ואח"כ כשהם כולם חזרים להביאם
לבית מאוייהם. זהו בתחלה יגאל מעול השעבוד . ואח"כ
יקבץ הנדחים מארצנו כנפות ארץ למקום אחד . ואח"כ
כסיהיו חזרים כל ישראל תושלם הגאולה :

לישועה ולנחמה אמן immediately after Why do not say

37) סדור רבנו הזקן

114. לחיים ולשלום... — מעיר כ"ק אדמו"ר זי"ע (תורת מנחם — תש"י, ע' 113 ואילך):
להעיר מהשינוי, שלאחרי התיבות "לחיים ולשלום", וכן לאחרי "לששון ולשמחה" עונים
הקהל 'אמן' מיד, ואילו לאחרי התיבות "לישועה ולנחמה" אין עונים מיד וצריך השיי
לעורר ולהכריז "ונאמר אמן", ורק אז עונים אמן.

ויש לומר הרמז בזה, שהברכות הראשונות "לחיים ולשלום, לששון ולשמחה", שאינם
אלא טוב הנראה והנגלה, עונים מיד 'אמן', משא"כ הברכה "לישועה ולנחמה", מכיון שבאה
לאחר צער ויגון, הרי אף ש"מפי עליון לא תצא הרעות", מכל מקום "פון זיך אליין ענטפערט
זיך ניט קיין אמן...". ויש צורך בהתעוררות מיוחדת שיהי "ונאמר אמן".

Are women obligated in ברכת החודש?

38) ספר אשי ישראל פרק לט

א. בשבת שלפני ראש-חודש, אחרי סיום ההפטרה ואמירת יקום פורקן ומי שברך
מברכים את החודש הבא לטובה, דהיינו שמכריזים באיזה יום יחול ראש-חודש (א),
כדי שיהיו כהלכות החודש (ב), וגם הנשים יכולות לומר ברכת החודש, אך אינן
חייבות (ג).

א. ברכת החודש

א. מנהג קדמונינו לברך את החודש בשבת שלפני ראש-חודש (א), ונהגו גם הנשים לאומרה (ב).

(ב) הטעם למנהג זה נראה משום דעיקרה היא תפלה וכמו שהן חייבות בתפלה דרחמי ניהו ה"נ נהגו בתפלה זו, אבל מסתבר שאין לחייבן מדינא בתפלה זו שהיא לא מדינא דגמי' אלא תקנת ראשונים ולא מצינו לאחד מהפוסקים שיחייבן בזה ולא עדיף מתפלת ערבית שהנשים לא קיבלו עליהו לחובה (ראה משי"כ בסימן

If you miss it

40 ספר אשי ישראל

ו. אם שכחו לומר ברכת החודש עד שהחזירו את הספר תורה לארון הקודש, יאמרו ברכת החודש בתפילת מנחה של שבת אחרי קריאת-התורה, וקודם הכנסת הספר תורה לארון הקודש (טז).

41 שו"ת רבבות אפרים ח"ד סימן אות נב

נג

בשכחו לברך ברכת החודש בבקר

נשאלתי כמנין ששכחו לברך ברכת החודש בבוקר אי יברכו בשבת בעת מנחה, ועניתי דכן, וידידי הרה"ג ר' משה פישר שליט"א כתב לי בזה וז"ל:

ובענין ציבור ששכח לברך על החודש בשבת בבוקר אם יכולים לברך במנחה או בימות החול, הנה הרי אין בזה שום דינים בהלכה ואין זו אלא תפלת יפה, אולם כדי שלא יראה כחוכא וטלולא, אין לברך בציבור

בימות החול אלא כל אחד יכול לאומרו לבדו, אולם בשבת במנחה יתכן לאומרו בציבור כיון שזמן תפלת מוסף כל היום ויראה כאלו עומדים עדיין בתפלת מוסף. ישנם עוד אדמו"רים שכן עומדים בזמן מנחה בתפלת המוספים אין לחוש, ואין לברכת החודש שייכות לקריאת התורה עכ"ל.